

Розвиток сільських та периферійних територій

6. Бюджет України 2018 : стат. зб. / Міністерство фінансів України. – Київ, 2019. – 309 с.
7. Buehn, A. Decentralization and the shadow economy: Oates meets Allingham-Sandmo / Buehn, A. Lessman, C. and Markwardt, G. // *Applied Economics*. – 2013. – 45(18): 2567-2578.
8. Brueckner J. Fiscal federalism and economic growth / J. Brueckner // *Journal of Public Economics*. – 2006. – Vol 90 №10-11. - P. 2107–2120.
9. Akai N. Fiscal decentralization contributes to economic growth: Evidence from state-level cross-section data for the United States / N. Akai, M. Sakata // *Journal of Urban Economics*. – 2002. - Vol 52 №1. – P. 93–108.
10. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування станом на 10 січня 2020 // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – Київ, 2020. – 31 с.

Козак М.І., к.е.н.

Національний науковий центр
«Інститут аграрної економіки»

ЕЛЕКТРОННИЙ КОТЕДЖ ЯК ОСНОВА ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ЗАЙНЯТОСТІ НА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ

Abstract. The research focuses on the general characteristics of information society in Ukraine. The necessity of electronic cottages formation in Ukraine as one of diversification lines of rural employment is considered. The advantages of electronic cottages for both employers and employees are identified, as well as the necessary prerequisites for their creation.

Keywords: electronic cottage, digitization, information society, rural territories, employment.

Анотація. У роботі дано характеристику інформаційному суспільству в Україні. Розглянуто необхідність формування електронних котеджів як один із напрямів диверсифікації зайнятості на сільських територіях. Визначено переваги електронних котеджів як для роботодавців, так і для працівників, а також окреслено необхідні передумови для їх створення.

Ключові слова: електронний котедж, діджиталізація, інформаційне суспільство, сільські території, зайнятість.

Проблема дослідження та її актуальність. Постіндустріальний розвиток тісно пов'язаний із початком нової стадії розвитку людства, яка базується на посиленні ролі інформації у житті суспільства. Енциклопедія сучасної України визначає інформаційне суспільство як соціологічну концепцію, нову фазу розвитку, в

Розвиток сільських та периферійних територій

якому виробництво, використання та споживання інформації стає визначальним способом діяльності в усіх сферах суспільного буття [1, с. 474-475]. Інформаційне суспільство виникло внаслідок інформаційно-комп'ютерної революції в середині 1980-х років. Хоча вперше концепцію інформаційного суспільства розробив американський економіст Фріц Махлуп ще у 1962 році у своїй праці «The production and distribution of knowledge» [2]. Ця концепція повністю змінила поведінку, мислення та темпи діяльності людей. На зміну капіталу та праці як основи індустріального суспільства прийшли інформація та знання. Революційною дією інформаційних технологій стала заміна класичних класів соціально різноманітними інформаційними суспільствами. Е. Тоффлер у «Третій хвилі» вперше протиставив корпораціям індустріальної ери малі економічні форми, назвавши їх електронними котеджами [3]. Він передбачав, що за умови достатнього розвитку комунікацій можливе приміщення співробітників із своїх робочих місць до домівок або дистанційних офісів, максимально наближених до місця проживання, для дистанційного виконання своїх виробничих обов'язків. Фактично відбувається переміщення (повернення, як це було до кінця XIX ст.) працівника із офісу до його житла. І хоч дана концепція викликала шквал критики, оскільки вважалося, що люди не захочуть працювати дома із-за відсутності стимулу, контролю, контакту з іншими працівниками, відсутності спеціального обладнання, проте подальший розвиток комунікацій та портативної техніки зробило більшість з цих проблем неактуальними. Як виявилось, навпаки, електронні котеджі мають ряд переваг як для працівників, так і для роботодавців. В Україні такі котеджі могли би стати одним із чинників диверсифікації зайнятості на сільських територіях, де високий рівень безробіття й бідності змушує населення мігрувати у міста або виїжджати за кордон у пошуках роботи.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних та методичних засад формування передумов організації електронних котеджів як основи диференціації зайнятості на сільських територіях.

Мета дослідження – розкрити стратегічні напрями та складові формування електронних котеджів, які спрямовані на практичну реалізацію концепції розвитку сільських територій України.

Завдання – охарактеризувати сутність електронних котеджів та їх ролі для зайнятості сільського населення та відповідного зменшення соціальної напруги на сільських територіях.

Методи дослідження. Досягнення поставленої мети базується на використанні фундаментальних положень економічної теорії, системного підходу до вивчення економічних явищ, методології економічного аналізу.

Вихідні дані. В роботі використані законодавчі акти, що регулюють розвиток цифрової економіки та сільських територій, дані Державної служби статистики України, власні дані, отримані в результаті досліджень.

Результати дослідження. В 2019 р. новим президентом України було проголошено проєкт «Держава у смартфоні» як частину розвитку електронного

Розвиток сільських та периферійних територій

урядування країни. І хоча концепція E-government з'явилася ще у 2010 р. та була схвалена Кабінетом Міністрів України [4], проте фактична робота у цій сфері почалася лише в останні п'ять років. У планах передбачено діджиталізувати усі сфери життєдіяльності суспільства. Однак це можливо лише із запровадженням концепції цифрової економіки. Країнами-лідерами цифрової економіки є: Великобританія, Нова Зеландія, ОАЕ, Японія, Ізраїль. Загалом по всьому світі частка традиційної економіки зменшується, натомість частка цифрової зростає. Так, згідно закону Мура швидкість розвитку технологій збільшується удвічі щороку.

Сільські території України знаходяться у складному економічному та соціальному стані. Серед основних причин виникнення проблем, визначених у Концепції розвитку сільських територій, зазначено, у тому числі – низький рівень диверсифікації економіки сільських територій [5]. Аналіз результатів обстеження економічної активності сільського населення засвідчує, що сільська місцевість має обмежені можливості щодо забезпечення населення роботою, окрім сільськогосподарського виробництва [6, с. 5]. Напрями диверсифікації, як правило, обмежуються сферою послуг (на кшталт зеленого туризму, перукарні, ательє тощо), проте враховуючи низький платоспроможний стан більшої частини сільського населення цей напрям так і не набув масового характеру. Натомість концепція електронних котеджів дозволяє змінити технічний базис суспільства, перетворивши сільських безробітних на незалежних підприємців, або працівників, що володіють достатньою виробничою інфраструктурою для виконання великого спектру робіт дистанційно.

Електронний котедж – це унікальна форма реалізації трудової діяльності, шляхом переміщення робочого місця у спеціально обладнане житло працівника. При цьому змінюється характер праці і структура, люди виконують свої функції на більш високій, інноваційній основі.

Значним стимулом для формування електронних котеджів в Україні є швидке запровадження новітніх технологій, цифровізація, модернізація, розвиток логістики тощо. Разом з тим, це стосується сільських територій, нині лише 30% мешканців сіл мають доступ до інтернету, а решта 70% - фактично відрізані від можливостей дистанційного працевлаштування, електронної торгівлі, навчання та інших переваг. Однією із причин такого стану є низький рівень інформаційної грамотності, тому необхідні програми діджиталізації малих населених пунктів на кшталт проєкту «Діджитал-село» 2015-2019 рр., який було реалізовано у Німеччині [7].

Лише розвитку і впровадження комунікаційних технологій не достатньо для формування електронного котеджу. Важливим є забезпечення повної виробничої інфраструктури, яка з-поміж іншого включає і комфортні умови проживання (водопостачання та водовідведення, системи опалення та кондиціювання), що за сучасних інноваційних технологій не передбачає великих додаткових витрат. Беззаперечним каталізатором формування робочого місця вдома є розвиток логістичних інновацій (служби доставки та віртуальні торгові площадки).

Розвиток сільських та периферійних територій

Одним із позитивних наслідків ефективного суміщення проживання і робочого місця є реалізація цілей сталого розвитку. Іншими очікуваними соціальними ефектами є: працевлаштування сільського населення за непритаманними раніше для села професіями (журналіст, дослідник, програміст, біржовий маклер, менеджер тощо); зупинення трудової міграції сільського населення до міст та за кордон; стабільність місцевої спільноти, яка буде зацікавлена у розвитку громади (церква, клуб, різноманітні групи за інтересами), території проживання; забезпечення комфортних умов проживання. Позитивний вплив на екологію відбудеться внаслідок відсутності потреби добиратись до місця роботи (використання пального); зменшення концентрації великого споживання енергії в централізованих офісах на відміну від невеликого споживання енергії котеджем, яка може компенсуватись енергією сонця і вітру та інших альтернативних джерел енергії; зменшення потреби в офісному одязі тощо. Позитивні економічні наслідки проявлятимуться з надходженням коштів до території ззовні, адже роботодавець та споживач можуть не належати до території розміщення працівника. Але не тільки працівники, а й власники великого бізнесу, які частину своїх співробітників перемістять на роботу додому, отримують економічну вигоду внаслідок скорочення витрат на великі офісні та виробничі приміщення.

Власна імплікація отриманих результатів дослідження. Очевидним є те, що трансформація приватних сільських садиб за концепцією електронного котеджу дає можливість їх мешканцям диверсифікувати свою зайнятість професіями, які донині не були притаманними для сільських територій. Очікуваними є зміни таких інституцій як помешкання, сім'я, освіта, робота, робочий час та ін., які можуть бути настільки суттєвими, що призвести до зворотного руху населення від перенаселених та забруднених міст до сільських територій.

Список літературних джерел:

1. Енцикопедія сучасної України. Том 11. / Гол. редкол.: Гол. редкол.: Дзюба І.М., Жуковський А.І., Железняк М.Г. та ін. Київ : Ін-т енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. – 712 с.
2. Fritz Machlup (1962) The production and distrubution of knowledge in the United States. New Jersey : Princeton Univercity Press, 416 p.
3. Елвін Тоффлер Третя хвиля. Київ : Видавничий дім «Всесвіт», 2000. 453 с.
4. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 67 Р від 17 січня 2018 року «Про концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 995-р від 23 вересня 2015 р. «Про схвалення Концепції розвитку сільських територій». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995-2015-%D1%80>

Розвиток сільських та периферійних територій

6. Гоголь Т.В. Багатофункціональний розвиток сільських територій – стратегічна мета державної регіональної політики. Державне управління: теорія і практика. 2011. №1. С. 1-10.

7. Digital villages Germany. European Network for Rural Development. Brussel. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/tg_smart-villages_case-study_de.pdf

Комар А. В., студент бакалаврату
Львівський національний аграрний університет

СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РИНКОВОГО ОБІГУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Abstract. The incompleteness of land reform has led to a moratorium on the land market. In the conditions of incompleteness of this process, the positive and negative factors of land market introduction and effective land relations management were investigated.

Key words: land market, land relations, governmental regulation, rental policy, land reform, institutional infrastructure.

Анотація. Незавершеність земельної реформи призвела до мораторію на ринок земель. В умовах незавершеності цього процесу досліджено позитивні і негативні чинники запровадження земельного ринку та ефективного управління земельними відносинами.

Ключові слова: ринок землі, земельні відносини, державне регулювання, рентна політика, земельна реформа, інституційна інфраструктура.

Проблема дослідження та її актуальність. В Україні здійснено важливі етапи реформування земельних відносин: проведено роздержавлення і приватизацію більше двох третин площі сільськогосподарських угідь, їх грошову оцінку. На новій організаційно-правовій основі сформовані підприємства ринкового спрямування, громадяни розширили особисті селянські господарства за рахунок земельних паїв. Однак, швидке формування ефективних власників, зацікавлених і спроможних раціонально використовувати сільськогосподарські угіддя, включення вартості землі в економічний оборот гальмуються низкою причин, які лежать у площині неврегульованих питань правового, організаційного, економічного та адміністративного характеру. Зокрема, залишається дискусійним питання щодо запровадження прозорого, регульованого державою ринку земель сільськогосподарського призначення. Більше двадцяти років тому роздержавлення і приватизація земель, поява приватних власників земельних ділянок створили